

ДИНАМІКА ПОКАЗНИКІВ ЗДАТНОСТІ ДО ВІДЧУТТЯ РИТМУ ШКОЛЯРІВ 5-6-Х КЛАСІВ

Мамешина Маргарита

Харківська державна академія фізичної культури, Харків

Анотація. У статті представлені показники здатності до відчуття ритму учнів 11–12-ти років. Проведено порівняння даних на початку та в кінці року, у статевому та віковому аспектах. *Мета дослідження.* Дослідити зміни показників відчуття ритму школярів 5–6-х класів продовж навчального року. *Матеріал і методи.* Обстежено 54 учня 5–6-х класів. *Методи:* аналіз та узагальнення наукової і методичної літератури; педагогічне тестування; методи математичної статистики. *Результати.* Встановлено, здебільшого достовірне покращення показників прояву здатності до відчуття ритму ($p < 0,05–0,001$). *Висновки.* Визначена позитивна динаміка показників, на підвищенні рівня здатності до відчуття ритму учнів суттєво не позначилася, за винятком даних дівчат 6-х класів, які підвищилися з середнього до вищого за середній рівень. За статтю та віком тенденція розрізень суттєво не змінилася.

Ключові слова: координаційні здібності, відчуття ритму, фізичне виховання, учні основної школи.

Аналіз останніх публікацій за темою дослідження. Головне місце у розв'язанні проблеми компенсації дефіциту рухової активності, підвищенні функціональних можливостей організму, вдосконаленні життєво необхідних рухових умінь та навичок, розширенні рухового досвіду відводиться фізичній культурі (Petrova et al., 2022).

Вивчаючи закономірності формування рухової сфери дітей різного віку науковці особливу увагу приділяють розвитку координаційних здібностей

(Мамешина та ін., 2023). Так, достатній рівень розвитку відносно самостійних видів координаційних здібностей сприяє освоєнню та формуванню різноманітних рухових дій, поліпшенню функціонального стану сенсорних систем, розвитку інших фізичних якостей.

Для вдосконалення цього процесу наукова спільнота пропонує застосування засобів бадмінтону (Кузьменко, & Любота, 2021); багаторівневу систему диференційованого навчання (Мамешина, 2018); заняття фризбі (Kuzmenko et al., 2025). На думку групи фахівців (Качан, Кудрявець, & Вольва, 2021), особливого значення набуває розвиток здібності до відчуття ритму, за рахунок ритмічних завдань які допомагають залучати, активізувати та пробуджувати інтерес до рухової діяльності учнів.

Тому важливе значення має об'єктивний вимір і оцінка рівня розвитку окремих видів координаційних здібностей, безпосередньо відчуття ритму. Ефективне наскрізне проведення контролю дає можливість здійснювати постійний систематичний вплив на розвиток не тільки координаційних здібностей, а і на загальний рівень фізичної підготовленості школярів, корегувати підходи до навчання з урахуванням результатів оцінювання, що і визначило напрям нашого дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дослідження проводилося згідно Тематичного плану Харківської державної академії фізичної культури наукової теми «Вдосконалення процесу фізичного виховання різних верств населення» на 2020–2026 рр. (№ держреєстрації 0120U101110).

Мета дослідження: дослідити зміни показників відчуття ритму школярів 5-6-х класів продовж навчального року.

Завдання дослідження:

1. Визначити зміни показників відчуття ритму учнів 11-12 років.
2. Провести порівняльний аналіз отриманих даних у статевому та віковому аспектах.

Методи дослідження: аналіз та узагальнення наукової і методичної літератури; педагогічне тестування; методи математичної статистики. В дослідженні приймали участь 26 учнів 5-х класів та 28 учнів 6-х класів. Здатність до відчуття ритму досліджували за допомогою тесту «Ритмічне постукування руками» (кількість циклів). Отримані дані порівнювали з оціночною шкалою (Сергієнко, 2010).

Результати дослідження та їх обговорення. У результаті попереднього дослідження встановлено нижче за середній рівень розвитку здатності до відчуття ритму у хлопців 5-х класів, середній рівень – у дівчат 5-х та школярів 6-х класів. Аналіз аналогічних даних у статевому аспекті виявив достовірно вищі результати у дівчат обох вікових груп ($p < 0,01$; $0,001$), у віковому аспекті спостерігали достовірне превалювання даних учнів 6-х класів над показниками школярів 5-х класів ($p < 0,01$; $0,001$).

Проведене порівняння результатів на початку та в кінці року (Табл. 1), свідчить про вірогідне покращення показників хлопців 5-х та дівчат 5-6-х класів ($p < 0,05$ – $0,001$) та несуттєве хлопців 6-х класів ($p > 0,05$).

Таблиця 1

Порівняння середніх показників розвитку відчуття ритму учнів 11-12 років

Класи	5 клас		6 клас	
	n	$\bar{X} \pm m$	n	$\bar{X} \pm m$
«Ритмічне постукування руками» (кількість циклів)				
хлопці				
На початку року	12	4,41±0,31	12	6,16±0,36
В кінці року	12	5,33±0,30	12	7,16±0,35
T		2,08		1,93
P		<0,05		>0,05
дівчата				
На початку року	14	7,00±0,33	16	9,06±0,33
В кінці року	14	8,85±0,36	16	10,43±0,32
T		3,78		2,92
P		<0,001		<0,01

Встановлено, що показники хлопців 5-го класу покращилися на 0,92 одиниці, відсоткове співвідношення становить 17,26%; 6-го класу – на 1,00 (13,97%); у дівчат – 1,85 (20,90%) та 1,37 (13,14%) відповідно (Рис. 1).

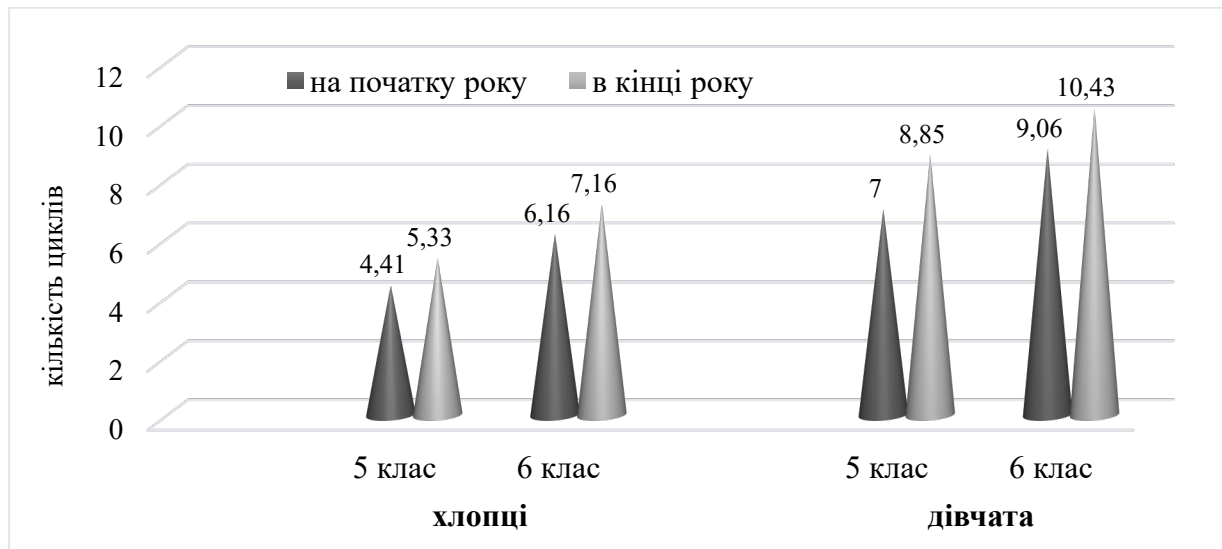

Рис. 1. Показники тесту «Ритмічне постукування руками» учнів на початку та в кінці року

Отже, більший приріст результатів спостерігається у школярів 11-ти років.

Розглядаючи повторні показники учнів, у статевому та віковому аспектах (Табл. 2), виявлено, що тенденція розрізень, у порівнянні з первинним даними, не зазнала істотних змін.

Таблиця 2

Порівняння повторних показників розвитку відчуття ритму учнів 11-12 років за статтю та віком

Класи	5 клас		6 клас	
Стать	n	$\bar{X} \pm m$	n	$\bar{X} \pm m$
«Ритмічне постукування руками» (кількість циклів)				
Хлопці	12	5,33±0,30	12	7,16±0,35
Дівчата	14	8,85±0,36	16	10,43±0,32
T	7,40		6,65	
P	<0,001		<0,001	
Хлопці			Дівчата	
«Ритмічне постукування руками» (кількість циклів)				
5 клас	12	5,33±0,30	14	8,85±0,36
6 клас	12	7,16±0,35	16	10,43±0,32
T	3,93		3,23	
P	<0,001		<0,01	

Порівняння повторних даних виконання ритмічного постукування руками з нормативними оцінками (Сергієнко, 2010), не виявило суттєвих змін за

оцінювальною шкалою у школярів 5-х класів та хлопців 6-х класів. Виняток становлять результати дівчат 6-х класів які підвищилися на 1 бал і стали дорівнювати оцінці 4 бала.

Таким чином прояв здатності до відчуття ритму хлопців 5-х класів, дівчат 5-х класів і хлопців 6-х класів залишився на вихідній позиції (нижчому за середній рівні та середньому відповідно), а дівчат 6-х класів підвищився з середнього до вищого за середній.

Висновки.

1. У результаті дослідження встановлено позитивні зміни в показниках прояву здатності до відчуття ритму у хлопців 11-ти років та дівчат 11-12-ти років і ці розрізнення носять достовірний характер ($p < 0,05 - 0,001$), за винятком результатів хлопців 12-ти років де відмінності не достовірні ($p > 0,05$).

Втім, встановлені позитивні зміни на рівень розвитку здатності до відчуття ритму суттєво не вплинули і він, у хлопців 5-х класів, залишився на нижчому за середній рівні, дівчат 5-х класів і хлопців 6-х класів – на середньому, за винятком результатів дівчат 6-х класів, які стали відповідати вищому за середній рівню.

2. За статтю та віком тенденція розрізнень суттєво не змінилася. Більш виразно стали простежуватися відмінності за статтю у школярів 5-х класів і вікові розрізнення у хлопців ($p < 0,001$).

Перспективами подальших досліджень в даному напрямку є пошук шляхів вдосконалення окремих проявів координаційних здібностей учнів основної школи.

Список використаних джерел

References

Petrova, A., Bala, T., Masliak, I., & Mameshina, M. (2022). The effect of CrossFit exercises on the physical health level of 16–17-year-old boys. *Journal of Physical Education and Sport*, 22(4), 955-961.

Мамешина, М. А., Масляк, І. П., & Жук, В. О. (2023). Динаміка показників рівня розвитку спритності учнів 8-9-х класів під впливом різних видів

рухової діяльності. *Актуальні проблеми фізичного виховання різних верств населення*, 151–158.

Кузьменко, І., & Любота, О. (2021). Застосування засобів бадмінтону у фізичному вихованні школярів. *Актуальні проблеми фізичного виховання різних верств населення*. 5(28). С. 69–76.

Мамешина, М. А. (2018). Динаміка показників розвитку координаційних здібностей школярів 7–9-х класів під впливом багаторівневої системи диференційованого навчання. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Київ, Вип. 10(104)18. С. 49–55.

Kuzmenko, I., Masliak, I., Mameshina, M., Bala, T., & Bykhun, N. (2025). The influence of ultimate frisbee exercises on the level of physical fitness of 15-16-year-old pupils. *Slobozhanskyi Herald of Science and Sport*, 29(1), 42–51.

Качан, О. А., Кудрявець, Д. С., & Вольвак, М. О. (2021). Методичний путівник Нової української школи: фізична культура : методичні матеріали. Краматорськ : Відділ інформаційно-видавничої діяльності. 62 с.

Сергієнко, Л. П. (2010). Спортивна метрологія: теорія і практичні аспекти : Підручник. К. : КНТ. 776 с.

Конфлікт інтересів

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

Відомості про авторів

Маргарита Мамешина

Харківська державна академія фізичної культури, Україна

<https://orcid.org/0000-0001-7397-3805>

Отримано: 18.03.2026. Прийнято: 20.03.2026. Опубліковано: 27.03.2026.
